

■ Keyt Çopin

22 iyul 2017

WWW.KASPI.AZ

Bu vaxtacan heç kimi maraqlandır- mırdı ki, qoca Gamiç öləndən sonra Gilmanın vəziyyəti necə olacaq. Dəfn mərasimindən sonra adamlar dağılışıb getdilər. Bəziləri qocanın qərribə xüsusiyyətlərindən danışdı, bəziləri isə axşam düşməmiş onu unutdular. Bəziləri onun mülkiyyətinin kimə qalacağını düşündürdü. Qoca Gamçin yüz akrdan böyük ərəzide pambıq sahəsi vardı. O, ömrünün 30 ilini burda keçirmiş, 70 ya- şında bu torpaq sahəsindəki evində həyata “əlvida” demişdi.

Gilma balaca bir uşaq olsaydı kim- minə ona üreyi yanar, onu götürüb evinə aparar, onu sakitləşdirməyə çalış- şardı. Məsələ bundaydı ki, Gilma bala- ca uşaq deyildi. Onun 19 yaşı vardı, normal cavanlar kimi çox güclü idi. 10 ildən çox idi ki, o cənab Gamiç ilə bir- likdə yaşayıb onun plantasiyasında iş- ləyirdi. Qocanın dəfnində ondan başqa göz yaşı axıdan yox idi.

Gamiç öləndən bir gün sonra onun Kaddoda yaşayan qohumları furqona doluşub gəldilər və onun evində məs-

nəyi yox idi. Evin həyətidəki hər bir ağacı, hər kolu o özünə dost hesab edirdi. Çəpərin hər qarışı ona tanış idi. Divarlarının rəngini yağış yuyub apar- mış bu balaca, köhnə ev onun sığınacığı idi, çox az adam cansız şeyləri onun kimi seve bilirdi. Bu evin hər bir əşyası ona əziz idi. Gilmanın ürəyində Mame Brozeyə qarşı böyük nifrət ya- randı. Bu qadın indi həyətdə başını dik tutub təkəbbürlə gəzişirdi, qara donu- nun ətəyi də yerlə sürünürdü. Balaca qızlarının əlindən tutmuşdu.

Gilma nə edəcəyini bilmədi, atına minib həyətdən çıxdı. Hara gedəcəyini heç özü də bilmirdi. Onun atı çox işlək heyvan idi, cənab Gamiç sağlığında bu atı “Yupiter” deyər çağırırdı. Gilma isə ona qısaca “Yupi” deyirdi. İndi dünya- da bu atdan başqa heç nəyi yox idi. O paltarlarının bir neçəsini torbaya qo- yub atın belinə qoydu, Mame Broze- dən xahiş etdi ki, o qaydanadək onun o biri paltarlarını bir yerə qoysun.

Gilma həyətdən çıxanda Septime Gamiç əmisinin kreslosunda oturmuş-

Mən yazacam ki, Yupe mənim atımdır, sən də adını yazıb imzalayacaqsan.

- Kim deyir ki, Yupe sən deyil - qadın marağ xatirinə ondan soruşdu.

Gilma əlini bir vaxt yaşadığı evə tə- rəf uzatdı.

- Kim deyir? Septime və bacısı?

- Hə.

- İnanıram ki, onlar belə deyir.

- Bir neçə gün sonra onlar sənə də deyəcək ki, guya sən “Polsi” adlı qa- tırın sən deyil.

- Kim deyir bunu?

- Hələ heç kim. Amma onlar bir ne- çə gün sonra sənə belə deyə bilərlər.

Holi xala komasına tərəf getdi, Gil- ma da onun arxasınca. O vərəqi imza- layandan sonra Gilma ilk şahid ifadəsi- ni cibinə qoyub yola düzəldi. Beləcə ,100 nəfərin imzasını topladı.

O biri gün Gilma şəhərə çatdı və vəkil Paxtonun ofisini soraylayıb tapdı. O, müxtəlif adamları imzalarını topla- maqda çətinlik çəkməmişdi. Ancaq və- kille məsləhətləşməyə gəlmişdi.

Vəkilin ofisi yol qırağındaydı. Otaq-

olduğunu sübut etməyə ehtiyac yox- dur. Sizə şad xəbər verim. Sizin dostu- nuz qoca Gamiç sizi özünə varis se- çib. O, bütün mülkiyyətini, yeni planta- siyasını, bütün heyvanlarını, evindəki əşyaları, plantasiyada işlədilən alətlə- rin hamısını sizə vəsiyyət edib. Çox böyük bir mülkiyyətdir! Sizin kimi ca- van bir oğlan ölü kişinin ayaqqabılarının geyinib yeni həyata qədəm qoyacaq. Bu böyük şansıdır!

Cavan oğlan, siz adınızı deyən ki- mi hər şey yadıma düşdü. Üç il bundan qabaq cənab Gamiç mənim ofisimə gəlib xahiş etdi ki, onun üçün vəsiyyət- namə tərtib edim.

Vəkil bəzi sözlər də dedi, ancaq Gilma onun sözlərinin heç birinə qulaq asmadı.

O sevindiyyindən nə edəcəyini bil- mirdi. Deməli, hər şey onundur! Onun! O vəkilin otağında darıxırdı! İstəyirdi vəkil söhbətini sona çatdırsın. Ancaq deyəsən, vəkilin söhbətinə son qoy- maq fikri yox idi. Qəflətən Gilma üzr is- təyib otaqdan çıxdı.

İki gün sonra kəndə qayıdanda Gil- ma yenə də Holli xalanın komasının yanında dayandı. Gamiçin varisi olma- ğı xəbəri özündən də qabaq gəlib çat- mışdı kəndə. Holli xala onu görəndə sevindi.

- Allah bilir ki, siz hər şeyə layiqsi- niz! Gəl, içəri keç! Bir az dincini al, sonra gedərsən.

Qadın komadakı ən yaxşı stulu gə- tirib ona verdi.

Gilma Holli xalanın komasında bir fincan kofe içməkdən çox məmnun ol- du. Komada soba yanırdı, Gilma çalış- ırdı ki, sobadan aralı otursun. O alnı- nın tərini sildi, şlyapası ilə üzünü yel- pikləməyə başladı.

- Onların evdən çıxdığını xəyalıma gətirəndə gülməyimi saxlaya bilmirəm, - qoca qadın ona kofe süzə-süzə dedi.

- Bu heç də gülməli deyil, Holli xa- la! - Gilma dedi, o hətta bu qadının təklifini qəbul edib onun komasında kofe içməyinə də peşman idi. - Mənim Sep- timeyə yazığım gəlir.

Qadın onun sözünü eşitməzliyə vu- rub stola söykənib sözünə davam etdi:

- İndi o bilir ki, Yupe kimindir. İndi o bilir ki, Polsi mənim qatırımdır.

Gilma bu qadının komasında özü- nü çox narahat hiss etdi. Kofe üçün ona minnətdarlıq edib otaqdan çıxdı. Qadın arxadan onu çağırır dedi:

- Ah, cənab Gilma! Nə deyirsən, in- di mənim qatırım kimindir?

Gilma Septime ilə üzbəüz gəlmək istəmirdi. O bir yekə ağacın kölgəsin- də oturub bir az dincini aldı. Bir az fi- kirlidi. Sanki nəse onun sevincinə mane olurdu. Gilma vəkilin dediyi bir ifadəni yadına salmaq istəyirdi. O han- sı sözü işlətmişdi? Deyəsən, o, ölü ayaqqabılarından danışmışdı.

Aha, tapdı! “Ölü kişinin ayaqqabı- ları”. Onun nəyinə lazımdır bu var-döv- lət!

Bəs o şikəst Septime hara gedə- cək? Onun dul bacısı? Onun köməksiz uşaqları?

Gilma çox fikirləşdi, o necə hərəkət edəcəyini bilmirdi. Ancaq o Septime ilə üzbəüz gələndə daha tərəddüd et- mirdi. Gilma evə girəndə Septime hə- lə də əmisinin kreslosunda oturmuşdu. Gilmaya elə gəldi ki, dəfn mərasimin- dən bəri o heç bir dəfə də olsun bu kreslodan durmayıb. Mame Broze və onun iki qızı evin bir küncündə oturub ağlayırdılar. Gilma Septeməyə yaxınla- şıb dedi:

- Mən atın mənə məxsus olduğunu sübut edən imzaları toplayıb gətirdim. Yəqin ki indi atımı apara bilərəm.

Septime titrək səslə dedi:

- Nə demək istəyirsən? Hər şey sə- nindir Yoxsa mənə axmaq yerinə qoy- musan?

- Mən vəkil Paxtonun yanına bir də gedəcəm. İndi isə atımı istəyirəm.

Gilma atından başqa bir neçə şey də götürdü evdən. Gamiçinin buxa- rının üstündəki şəklini götürüb cibinə soxdu. Onu özünə varis edən qocanın əl ağacını və tufəngini də götürdü.

O sevimli Yupesinin belinə minib həyətdən çıxanda ona sədaqətli iti də onun arxasınca gəlirdi. Gilmaya elə gəldi ki, o dəhşətli bir yuxudan ayılıb.

İngilis dilindən tərcümə edən:
Sevil Gültən

Ölü kişinin ayaqqabıları

hekaya

kunlaşdılar. Gələnlər arasında onun şikəst qardaşı oğlu Septime də vardı, ona baxanda Gilmanın üreyi ağrıyırdı. Septimenin dul qalmış bacısı Mame Broze və onun iki qızı da gəlmişdi. Dəfn mərasimi keçirilən günlərdə onlar Gamişin evində qaldılar, dəfn məra- simindən sonra da heç yana getmədilər. Gilma qəbiristanlıqdan qayıdanda on- ları yenə də qocanın evində gördü.

Gilma onlara heç nə deməyib öz otağına getdi ki, bir az istirahət etsin. Qoca Gamiç xəstə yatdığı günlərdə o neçə gecə yuxusuz qalmışdı. Əslində isə son həftə ərzində o mənəvi baxım- dan yorulmuşdu.

Gilma həmişə qaldığı otağa girən- də çox şeyin dəyişdiyini gördü, sanki bu otaq daha ona məxsus deyildi. Ev- dən çıxanda divardakı mıxçada onun paltarları asılmışdı, indi isə mıxçadan bir neçə köhnə paltar və həsir şlyapa asılmışdı. Deyəsən, Brozenin qızları- nın paltarları idi. Komodun siyirmələri boş idi, orda ona aid heç nə qalmamış- dı. Ağlına gələn ilk fikir bu oldu ki, yə- qin xanım Broze evdə dəyişiklik edir, onun pal-paltarını da başqa otağa yı- ğıb. Ancaq o paltarlarının qapının arxa- sındakı stolun üstündə tapanda vəziy- yətin nə yerdə olduğunu anladı. Onun çəkmələri stolun altındaydı, ancaq pencəkləri, şalvarları və alt paltarları stolun üstünə necə gəldi atılmışdı. Onun qarabuğdayı üzü qıpqırmızı qı- zardı və həmin anlarda onu hindlilərə oxşatmaq olurdu. O heç vaxt belə şe- yin olacağını ağlına da gətirməmişdi. Özü- nün ələ alıb öz-özünə dedi ki, o, qa- baqcadan belə vəziyyətin yaranacağını düşünməliydi. Əgər bu barədə dü- şünməyibse, bu onun öz günahı idi. Hər halda, pal-paltarını stolun üstünə qalaqlanmış görəndə o çox pis oldu. Bu dünyada onun bu evdən başqa heç

du. Gilmanın arxasınca qışqırdı:

- Ey, Gilma, hara gedirsən?

- Mən uzağa gedirəm, - Gilma atı- na bir qamçı vurub dedi.

- Yaxşı, hara istəyirsənsə get. Am- ma atı burda qoy get.

- At mənimdir, - Gilma cəld cavab verdi.

- Bunu sonra müzakirə edərik, - Septime dedi.

Gilma sağ əlinin kəsilməyinə razı olardı, ancaq atını heç kimə verməzdi. Amma qoca Gamiç ona qanunlara hö- rət etməyi öyrətmişdi. Ona görə də o atdan düşdü, atı tövləyə apardı. Həyət qapısından çıxmazdan qabaq geri dö- nüb Septimeyə dedi:

- Cənab Septime, bu at mənimdir. Bunu sübut etmək üçün 100 nəfər şahidə imza çəkdiyəcəm. Bir neçə gün- dən sonra məhkəmədən kağız gətirə- cəm. Bir xahişim var, o vaxta qədər mənim atım da, yəhərimə də heç bir ziyan vurulmasın.

- Yaxşı, biz bu barədə sonra danı- şariq. Bizimlə birlikdə nahar etmək istə- mirsən?

- Yox, minnətdaram. Mamü Broze də nahara qalmağım xahiş etmişdi.

Gilma belə deyib iri addımlarla hə- yətdən çıxdı, çayın sahilindəki araba yoluna çatanda dayanıb ətrafa boylan- dı. Yazın evvəlləri idi, zəncilər pambıq tarlalarında əlaq edirdilər. Gilma əlaq edən zənci qadınlardan birini səslədi:

- Salam, Halli xala! Səni görməyi- mə şadam!

Qadın geri döndü, Gilmanı görən kimi ona yaxınlaşdı.

- Halli xala, istəyirəm bir neçə dəqi- qəliyə sənə komana gedək. Mənə şahid ifadəsi verib öz imzalarını çəkməlisən.

Qadın onun nə dediyini başa düşdü.

- Mənim işim çoxdur.

- Halli xala, çox vaxtını almayacam.

da heç kim yox idi. Gilma otağa girib dəyirmi stol arxasında oturub gözləmə- yə başladı. Çox keçmədi ki, vəkil otağa girdi. O, yolun o biri tərəfində bir nəfər- lə söhbət edirmiş. Vəkil otağa girəndə Gilma ayağa durub ona “sabahınız xey- yir” dedi.

Gilmanın üzü vəkile tanış gəlirdi, ancaq onu dəqiq tanımadı. O da dilucu “sabahınız xeyir, cənab” dedi.

Gilma cibindən imza edilmiş ka- ğızları çıxarıb vəkile göstərdi:

- Mülkiyyət məsələsinə aiddir. Ga- miçinin qardaşı oğlu deyir ki, Yupe mənim atım deyil.

Vəkil onun stol üstünə qoyduğu ka- ğızları götürdü, eynəyini taxıb onları gözədən keçirdi.

- Bəli, bəli, görürəm, çoxlu imza toplamısınız.

Gilma hər şeyi vəkile danışmaq istə- di:

- Cənab Gamiç çərşənbə axşam öləndən sonra...

- Nə? Cənab Gamiç ölüb? - vəkil Paxton təəccübləndi. - Niyə bayaqdan mənə demirsiniz ki, cənab Gamiç ölüb? Eşitməmişdim, başqa şəhərdəy- dim, bu şəhər gəlmişəm. Deməli, qoca Gamiç ölüb, elədir? Deyirsiniz ki, at si- zindir. Sizin adınız nədir?

- Mənim adım Gilma Germaindir, cənab!

Vəkil onun üzünə diqqətlə baxıb dedi:

- Hə, indi xatırladım sizi. Siz Gami- çin 10-12 il bundan qabaq götürüb sax- ladığınız oğlansınız.

- Bəli, keçən il noyabrda 10 il oldu ki, onunla bir yerdə yaşayıram.

Vəkil Paxton ayağa durdu, seyfın- dən bir topa sənəd götürdü, onları gə- tirib stolun üstünə qoydu.

- Cənab Germain, sizin işdə heç bir problem olmayacaq. Atınızın sizin